

UDK: 811.411.21'374.22=163.4*3(049.3)

Primljeno:

Stručni rad
Professional paper

Halil Mehanović

RJEČNIK ŠIROKOG JEZIČKO-KULTUROLOŠKOG OBZORA I IZNIMNE KORISTI ZA ISTRAŽIVAČE

[Munir Mujić, *Rječnik klasičnih arapskih termina (gramatika, književnost, stilistika, metrika): arapsko-bosanski*, Centar za napredne studije, Sarajevo, 2019]

Kolika je važnost i uloga nekog rječnika najbolje znaju oni koji se bave lingvističkim istraživačkim radom u jeziku kojem dotični rječnik pripada. Da bismo u potpunosti razumjeli i svoj jezik, upućeni smo na korištenje rječnika stranih ili manje poznatih riječi i izraza u različitom intenzitetu, shodno intelektualnom nivou i dobu osobe koja ispoljava određeni lingvistički interes. Oni pak, ovisniji o korištenju rječnika stranog jezika koji izučavaju ili se njime permanentno bave zbog studija ili prirode svoga posla, znaju kolika je olakšica i ušteda vremena postojanje adekvatnog rječnika. Bošnjaci kao narod koji nije mnogobrojan mogu biti ponosni činjenicom da su u oblasti leksikografije dali mjerljiv doprinos radeći na riječnicima orjentalnih jezika i ne zaostajući u tome za drugim narodima u dugom historijskom periodu od Bosansko-turskog rječnika Muhameda Hevajja Uskufija iz 1631. godine do Arapsko-bosanskog rječnika Teufika Muftića (*Arapsko srpsko-hrvatski rječnik*, 1973), koji je kapitalno leksikografsko ostvarenje kakvo nisu imali ni mnogi kudikamo brojniji narodi islamskog svijeta koji su se morali služiti engleskim ili francuskim rječnicima.

Rječnik klasičnih arapskih termina Munira Mujića je rječnik užeg stručnog tipa budući da se ograničava samo na stručne termine iz oblasti gramatike, književnosti, stilistike i metrike. Leksikografija poznaje ove tipove rječnika budući da postoje riječnici koji sadrže riječi isključivo iz oblasti medicine, poljoprivrede, muzike,

psihologije itd. Jezici južnosčavenskih naroda su u čvrstoj vezi sa arapskim jezikom. Prema nekim istraživanjima samo u bosanskom jeziku postoji oko 3.000 riječi porijeklom iz arapskog jezika, koje manje upućeni u ovu tematiku često svrstavaju u turcizme zbog činjenice da su se u našem jeziku udomaćile sa osmanskim osvajanjem ovih prostora. Arapski se kod nas vijekovima izučavao, a sa njim zajedno i arapsko-islamske znanosti među kojima su arapska književnost, stilistika i metrika zauzimali važno mjesto. Značajan je broj onih koji su svoja autorska djela pisali na arapskom jeziku kao i komentare nekih djela, što kao spisateljska praksa traje do današnjih dana, budući da su u novije vrijeme nastali rječnici arapskog jezika, gramatike, kao i niz različitih studija i naučnih radova.

Mujićev Rječnik na oko 180 strana sadrži termine iz oblasti gramatike, književnosti, stilistike i metrike sa njihovim prijevodnim ekvivalentima ili opisnim prijevodom na bosanski jezik. Opći rječnici ne sadrže stručne termine, ili ih sadrže u malom broju, pa su autori prijevoda iz različitih stručnih oblasti u nedostatku specijalističkih rječnika morali pribjegavati korištenju improviziranih prijevodnih rješenja koja su ranije korištena ili do kojih su sami došli. U tu svrhu Mujić je zahvatio širok jezičko-kulturološki obzor koristeći prijevode termina na zapadnoevropske jezike, što mu je bilo od velike pomoći prilikom iznalazjenja najprikladnijih prijevodnih rješenja na bosanski jezik. Ipak dobar broj termina koji su uključeni u ovaj Rječnik autor nije našao u literaturi na evropskim jezicima (ili su navedeni u dotičnoj literaturi ali samo u formi transkripcije bez prijevoda) te je za njih iznalazio vlastita prijevodna rješenja.

Autor ističe da je „rječnik namijenjen prije svega onima koji se bave proučavanjem klasične arapske gramatike, odnosno klasične morfologije (*sarf*) i sintakse (*al-nahv*), zatim klasične arapske stilistike, odnosno retorike (*im al-balaga*) klasične arapske književnosti, književne kritike (*al-naqd*), metrike i znanosti o rimi (*'ilm al-'arud wa al-qafiya*) te svima koji se bave proučavanjem klasičnih arapskih tekstova iz različitih oblasti. Svakako, kazano ne znači da se ovaj rječnik ne može koristiti prilikom obrađivanja novijih tekstova iz navedenih oblasti, a pogotovo u slučajevima kada se radi o tekstovima koji su nastali kao rezultat tradicionalnih pristupa“. (Uvod, str. IX) Iako je uložio ogroman trud kako bi ovo djelo u konačnoj formi ugledalo svjetlo dana i bilo dostupno svima onima koji se bave arapskim jezikom i njegovim naukama te olakšalo istraživački rad i prevođenje, autor na kraju skromno, kao što je vrlina svih istinskih učenjaka, izražava svoju bojazan da rječnik može imati nedostatke i da je daleko od savršenog. Imajući u vidu veliku pomoć korisnicima ovog rječnika onda kada u općim rječnicima ne budu mogli naći prijevod željenog

termina, možemo štaviše reći da će u takvim prilikama biti zlata vrijedan baš kao što se zlato nalazi u malim količinama i u rukama malog broja ljudi.

Adresa autora
Authors' address

Halil Mehanović
Behram-begova medresa u Tuzli
halil.mehanovic@bbm.edu.ba

